

Onderzoeker Bos: 'Het gaat om een netwerk van experimenten, niet om één stal'

Als je streeft naar 'integraal duurzaam' in de veehouderij dan moet je dat niet heel snel willen. Dat zei onderzoeker Bram Bos twee jaar geleden in deze nieuwsbrief. Hij leidt bij Wageningen UR verschillende projecten om stallen van scratch af opnieuw te ontwerpen. Maar er valt intussen heel wat te melden.

In het voorjaar van 2009 kon er vanuit het 'herontwerpproject' Kracht van Koeien aan de minister van LNV een rapport worden aangeboden met een viertal nieuwe ontwerpen voor onderkomens van koeien. Onderkomens? 'Als je integraal duurzaam wil werken ga je anders om met de grond, met

kapitaal en arbeid, met de voedingsstoffen en met de dieren. In onze aanpak gaan we uit van de behoeften van het dier. Dan kom je bijvoorbeeld uit op beschutting, in plaats van te denken in termen van stallen'.

Volgens Bos is het goed gelukt om met de vier aangeboden ontwerpen compleet nieuwe systemen te laten zien. Nu is het niet zo dat de alternatieve systemen ineens als padenstoelen uit de grond schieten. 'Het is een toekomstvisie: dit kun je bereiken. Maar juist door die integrale benadering is het handelingsperspectief voor veehouders nog niet direct groot. Je kan niet zeggen: zet zo'n stal neer en dan gaat het goed. Veehouderij is een ingewikkeld samenspel van allerlei

factoren die een andere aanpak vragen'. Daarom is het goed dat er nu in het Brabantse Kaatsheuvel een prototype wordt gerealiseerd. 'Negentig hectare kruidenrijk grasland in natuurgebied, dat niet wordt gescheurd en met vaste mest wordt bemest. Veehouder Sjaak Sprangers gaat het beheren met Jersey koeien. Er komt een innovatieve stal volgens de ideeën van Kracht van Koeien, met een lage ammoniakemissie door het scheiden van mest en urine.' Behalve het Small Business Innovation Research Programma (SBIR) van Agentschap NL is er ook een aantal commerciële partijen bij het project betrokken, zoals een Noord-Hollandse producent van afvoersystemen en een Brabants betonbedrijf.

Diana Roos
foodstyliste
Haarlem

"Voor vlees ga ik eigenlijk altijd naar de biologische slager. Uit respect voor het dier en om de lekkere smaak. En als het om eieren gaat dan let ik er in elk geval op dat het geen gewone batterij-eieren zijn. Dus ik koop scharreleieren of eieren van een vrije uitloopstal, of viergranen-

eieren. Ik kook voor mijn beroep, en dan zie ik gewoon dat biologisch in de kwaliteit terugkomt. Het vlees is malser, de structuur is beter, het werkt prettiger. Je merkt het verschil. Ik vind het goed dat er aan nieuwe stallen wordt gewerkt waarin de dieren zich beter en natuurlijker kunnen bewegen. Zelf zal ik als het even kan voor biologisch kiezen, maar als dat er niet is ook voor alles wat er bij in de buurt komt. Als er meer aanbod is zullen meer mensen het kopen, en dat is weer een stimulans om verder te gaan met zulke alternatieve stallen."

Pieter Loog
rustend graficus
Haarlem

"Mijn vrouw had al kip gehaald, maar ze had niet gezien dat er een aanbieding was dus ik ben net even teruggeweest voor nog een bakje. De prijs is belangrijk, daar kom je voor. Daar zijn wij heel nauwkeurig in. En het moet er natuurlijk goed uitzien. Over de huisvesting van de kip-

pen maak ik me niet druk. Ik ben niet zo van de dieren, ik ben meer van de mensen. Die kippen hebben heus wel een goed leven en die verschillende stallen, dat is me te veel werk om daarnaar te gaan kijken. Ik neem aan dat de inkoper van het winkelbedrijf het wel goed zal doen. Wij kopen ook wel gehakt. Dat moet mager zijn, en dan doen we half om half rund en kalf. Scharreleieren koop ik wel, maar dan moeten ze wel goed aan de maat zijn en niet van die kleintjes want dan hoeft het voor mij niet."

Ook in de pluimveehouderij is er vooruitgang geboekt. Het meest valt misschien wel het Rondeel op, waarvan de eieren bij Albert Heijn in de schappen liggen. ‘Sinds de STER-spotjes van Wakker Dier waren die snel uitverkocht,’ weet Bos. Zoals de naam suggereert is het Rondeel rond. Dat zorgt voor betere werkomstandigheden voor de boer en een hoger welzijn van de kuikens. Bovendien bevordert de ronde vorm van de stal de natuurlijke ventilatie die weer een drastisch lagere emissie van ammoniak mogelijk maakt. In de hennenhoudery is meer aan de gang. Een andere stal, net als het Rondeel

voortgekomen uit het project Houden van Hennen, is die van de Lankerenhof in het Gelderse Voorthuizen. Bos: ‘Daar kan je onder meer duidelijk zien dat snavelkappen niet nodig is als de dieren maar ruimte hebben om hun natuurlijke gedrag te kunnen vertonen.’ En ook op andere fronten zijn er projecten bezig waarvan Bos een belangrijk uitstralingseffect verwacht, zoals de Koeientuin en de Vrijloopstal. ‘Ik zie voldoende energie, ook in de agribusiness. Het gaat niet om één succesvol systeem, maar om een netwerk van experimenten van veel verschillende veehouders en ketenpartijen die

bij elkaar na verloop van tijd tot radicale veranderingen zullen leiden. Dat noemen we systeeminnovatie’.

www.houdenvanhennen.nl

www.krachtvankoeien.nl

[note van de redactie: naast de pluimvee- en rundveesector is ook de varkenssector druk bezig met integraal duurzame stallen voor varkens, onder andere in het project Varkansen]

Frank Greven
vertegenwoordiger
Haarlem

“Ik koop meestal rundvlees of kip; daar zit meer smaak aan. Liever geen varkensvlees. Dat heeft toch iets minder reins, heb ik het idee. Heel eerlijk gezegd: ik let er niet op in wat voor stal die dieren hebben geleefd. Over dierenwelzijn weet ik niet zo veel. Je ziet wel

eens beelden voorbij komen op televisie, maar ik ben er eigenlijk niet mee bezig. Nee, het milieu dat neem ik niet mee in de overweging als ik vlees koop. De prijs vind ik wel belangrijk, en daar zit natuurlijk wel een verschil in: als het biologisch is, dan is het duurder dus dan koop je dat niet. Als ik eieren haal dan zijn het wel altijd scharreleieren, maar andere varianten zoals vrije uitloop of die eh... Rondeelstal, dat gaat me dan weer een stapje te ver - daar weet ik echt niets van.”

Joke Molenbroek
maatschappelijk werkster
Haarlem

“Je ziet nog wel eens koeien in de wei, maar hoe veel zijn dat er? Heel veel staan er op een rijtje in de stal, en ze worden ook voor het vlees gefokt. En die kippen, die hebben echt een vreselijk leven. Ik ben sowieso tegen de dierenindustrie, ook voor het milieu. Dus dat is voor

mij al een reden om veel minder vlees te eten dan vroeger. Twee keer in de week misschien. Als ik vlees koop - geen varkensvlees hoor, alleen rundvlees - kijk ik het eerst naar de datum. En dan moet het biologisch zijn, en mager. Ja, dat kan ik me veroorloven omdat ik in mijn eentje ben, maar er zijn er genoeg met jonge gezinnen en kinderen, die het niet kunnen betalen. Vlees of eieren uit dier-vriendelijke stallen, vrije uitloop bijvoorbeeld, dat vind ik goed. Maar eerlijk gezegd, ik ben er niet naar op zoek.”

Maaïke van Kalken
fotografiestudente
Haarlem

“Meestal koopt mijn moeder vlees want ik woon met mijn zontje van drie maanden bij haar. Maar soms haal ik het ook wel en dan is het meestal kip of biefstuk. Wij eten elke dag vlees. Ik let vooral op hoe duur het is; of het biologisch is maakt me niet veel uit. Ja, daar ben ik wel

een beetje dubbel in. Ik vind het wel belangrijk dat de dieren een goed leven hebben gehad. Maar als biologisch vlees euro's duurder is dan spijt het me voor die dieren, maar dan koop ik toch dat goedkopere vlees. Ik heb ook wel eens een documentaire gezien, daaruit bleek dat als je een biologisch fileetje koopt, je eigenlijk voor de hele kip betaalt. Dat vind ik wel jammer, want biologisch zou goedkoper moeten zijn zodat je het makkelijker koopt. Het zou goed zijn als de overheid er wat aan doet om diervriendelijk vlees goedkoper te maken.”